38

ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ

τοῦ Χρύσανθου Λαζαρίδη

Μιά ἀπάντηση στόν Ἀνδρέα Παππᾶ

ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ πού ἀκολουθεῖ δέν θά 'θελα ἁπλῶς νά ἀπαντήσω στό ἄρθρο τοῦ Ἀντρέα Παππᾶ: «ΠΑΣΟΚ καί ἐξουσία» (ΑΝΤΙ 151). Γιατί διαφωνῶ, βέβαια, μαζί του, μόνο πού ἡ βαθύτερη διαφωνία μας δέν ἀφορᾶ τόσο τίς ἀπαντήσεις πού δίνει, ὅσο τόν τρόπο πού θέτει τό πρόβλημα. Καί δέν ἐννοῶ τό πρόβλημα πού ἐμφαίνεται στόν τίτλο τοῦ ἄρθρου του, ἀλλά ἐκεῖνο πού πραγματικά ἐπιχειρεῖ νά ἀπαντήσει: τί προοπτική ἔχει ἡ «μαρξιστική ἀνανεωτική ἀριστερά», ποῦ πρέπει νά στραφεῖ καί τί νά ἐλπίζει ἀπό τίς ἑπόμενες ἐκλογές.

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ, ὅμως τήν πρόταση τοῦ Α.Π. Ξεκινάει ἀπό μακριά – καί κάπως «ἀνορθόδοξα», ὅπως θά δοῦμε – γιά νά καταλήξει ὅτι ἐμεῖς οἱ ὀργανωμένοι καί οἱ ἀνεξάρτητοι τοῦ «ἀνανεωτικοῦ χώρου», ἐμεῖς οἱ κομμουνιστές καί γενικότερα οἱ ἀριστεροί πού δέν εἴμαστε οὔτε μᾶς ἐκφράζει τό ΚΚΕ, ὅπως δέ μᾶς ἐκφράζει τό ΠΑΣΟΚ, πρέπει στίς ἑπόμενες ἐκλογές νά... ψηφίσουμε κριτικά ΠΑΣΟΚ.

ΕΔΩ θά 'θελα νά διευκρινίσω ὅτι δέν ὑπάρχει «κριτική ὑποστήριξη» τοῦ ΠΑΣΟΚ στίς ἐκλογές, ὅπως δέν ὑπάρχει κριτική ὑποστήριξη ὁποιουδήποτε κόμματος. Αὐτή ἡ φράση δέν ἔχει νόημα. «Ψηφίζω κριτικά», σημαίνει ψηφίζω. Τό «κριτικά» ἀφορᾶ τά ἄλλοθι πού θά ἐπιστρατεύσω ἐκ τῶν ὑστέρων γιά νά καθησυχάσω τή συνείδησή μου. Γιατί, ὡς γνωστόν, στίς βουλευτικές ἐκλογές δέν ὑπάρχει δικαιολόγηση ψήφου.

ΥΣΤΕΡΑ, ὅπως ξέρουμε, ὑπάρχουν δυό εἰδῶν ψηφοφόροι: αὐτοί πού ψηφίζουν συνειδητά, διότι ἐκφράζονται ἤ ἔχουν συμφέρον ἀπό τήν ἐνίσχυση ἑνός κόμματος, κι αὐτοί πού δέν ἐκφράζονται ἀπό κανένα κόμμα καί διαλέγουν ἀνάμεσα σ' ὅλες τίς δυνατές ἐπιλογές αὐτό πού θεωροῦν ὡς «μικρότερο κακό». Αὐτοί οἱ τελευταῖοι ἔχουν κάθε λόγο νά πιστεύουν ὅτι τελικά ἐκβιάζονται ἐν ὄψει τῶν ἐκλογῶν, καί βέβαια πάει πολύ αὐτό τόν ἐκβιασμό νά τόν ὀνομάσουμε «κριτική ὑποστήριξη», γιά νά τόν καταπιοῦμε εὐκολότερα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ πρῶτο λοιπόν: Ἀνεξάρτητα ἄν κάποιοι καταλήξουν ἔτσι ἤ ἀλλοιῶς νά ψηφίσουν τό ΠΑΣΟΚ, ἡ πρόταση τοῦ Α.Π. ὡραιοποιεῖ – ἄν ὄχι τίποτε χειρότερο – τήν ἄνευ ὅρων ὑπερψήφιση τοῦ ΠΑΣΟΚ, ἀπ' ὅσους ἀριστερούς «δέν ἔχουν κόμμα νά ψηφίσουν». Καί τέτοιοι, ὡς γνωστόν, εἶναι πολλοί, ὅπως πολλοί εἶναι κι αὐτοί πού τούς διεκδικοῦνε...

ΑΛΛΑ ἄς προχωρήσουμε: Ἡ πρόταση τοῦ Α.Π. ὑποτίθεται ὅτι ἀφορᾶ τίς δυνάμεις τῆς «μαρξιστικῆς ἀνανεωτικῆς ἀριστερᾶς». Στήν πραγματικότητα, ὅμως, ξεκινάει κάπως περίεργα, θέτοντας τά ἑξῆς δύο προβλήματα:

Πρῶτον: Τί εἶναι τό φαινόμενο ΠΑΣΟΚ, καί δεύτερον: Τί θά συνέβαινε ἄν τό ΠΑΣΟΚ γινόταν κυβέρνηση.

ΚΑΤΟΠΙΝ, ἔχοντας δημιουργήσει τό κατάλληλο περίγραμμα, θά ἐπιχειρήσει τό ἅλμα στό χῶρο τῆς «μαρξιστικῆς ἀνενεωτικῆς ἀριστερᾶς». Καί, βέβαια, ὁ τρόπος πού 'χει θέσει τό ζήτημα, δέν ἐπιτρέπει πολλές ἀπαντήσεις: Ἄν τό τί θά κάνει ἡ «μαρξιστική ἀνανεωτική ἀριστερά» ἐξαρτᾶται ἀπό τί θά συμβεῖ ὅταν τό ΠΑΣΟΚ γίνει κυβέρνηση, τότε ὁ Α.Π. ἔχει ἀπαντήσει στό πρόβλημά του, πρίν κάν τό θέσει ἤ – σωστότερα – μέ τόν τρόπο πού τό ἔθεσε.

Τέλος, ἄν ἰσχύουν πράγματι τά ὅσα ἰσχυρίζεται ὁ Α. Π., τότε ἡ λύση γιά τήν ἀνανεωτική ἀριστερά δέν εἶναι νά ψηφίσει ΠΑΣΟΚ ἀλλά νά προσχωρήσει στό ΠΑΣΟΚ – ἐκτός κι ἄν δέχεται νά περιοριστεῖ στό ρόλο τοῦ ἁπλοῦ ψηφοφόρου.

Κάποια ἐρωτήματα πού μόνιμα ἀποσιωπῶνται

ΤΙ ΣΧΕΣΗ ὅμως ἔχει σήμερα ἡ ἀριστερά μέ τό πρόβλημα τῆς ἐξουσίας; Ἤ, ἀλλιῶς, τί προοπτική διαγράφεται σήμερα γιά τήν ἀριστερά; Εἶναι τάχα τόσο προφανές ὅτι «στό προσεχές μέλλον τό ΠΑΣΟΚ θά κληθεῖ νά κυβερνήσει τή χώρα»; Καί τί θά πεῖ – ἐπί τέλους – «νά κυβερνήσει»;

ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ αὐτά μοιάζουν νά μήν ἀπασχολοῦν τόν Α.Π. – κι ὄχι μόνον αὐτόν ἄλλωστε. Εἶναι ἀνύπαρκτα καί γιά τό σύνολο τῶν ἀριστερῶν κομμάτων. Τό ΚΚΕ, πιστεύοντας προφανῶς ὅτι ὁ παραμερισμός τῆς δεξιᾶς ἀπό τό προσκήνιο εἶναι «ἐπί θύραις», διακηρύσσει σέ κάθε εὐκαιρία: ΟΧΙ στήν κυβερνητική ἐναλλαγή – ΝΑΙ στήν πραγματική Ἀλλαγή – ΟΧΙ ἀλλαγή χωρίς τό ΚΚΕ. Τό ΚΚΕ ἐσ. ἐξάλλου, παρά τή δεινή θέση στήν ὁποία ἔχει περιέλθει, κάνει κι αὐτό τούς δικούς του ὑπολογισμούς, ποντάροντας στήν ἄνοδο τοῦ ΠΑΣΟΚ: ἄν κατορθώσει νά ἐπιβιώσει στίς ἑπόμενες ἐκλογές, τότε μπορεῖ μακροπρόθεσμα νά πλασσαριστεῖ ὡς προνομιακός σύμμαχος τοῦ ΠΑΣΟΚ, νά αὐξήσει τό ρόλο του στά πολιτικά πράγματα καί νά κερδίσει μέρος ἀπό τό χαμένο ἔδαφος. Ἔτσι, λοιπόν, τό ΚΚΕ ἐσ. ρίχνει τό βάρος του στήν κομματική του οἰκοδόμηση, ἀσκεῖ πολιτική «μεγάλου κόμματος» κι «ἰσοδύναμου ἑταίρου τῆς ἀριστερᾶς», προαναγγέλλει μιά μακρά περίοδο «ἀνάκαμψης τῆς ἀνανέωσης» καί θέτει σάν πρῶτο καί μοναδικό στόχο του, τήν ἐκλογή ἑνός – τουλάχιστον(!) – βουλευτῆ.

ΚΑΤΑ κάποιο τρόπο, ὅλα τά κόμματα τῆς ἀριστερᾶς ἔχουν χαράξει τήν πολιτική τους, ἔχοντας κατά νοῦ, καί παίρνοντας «τοῖς μετρητοῖς», αὐτό πού πρόσφατα – καί κατ' ἐπανάληψη – διακήρυξε ὁ κ. Ἀνδρέας Παπανδρέου: «Οἱ μέρες τῆς δεξιᾶς στήν ἐξουσία εἶναι μετρημένες»!

Ἐδῶ, ὅμως, θά μοῦ ἐπιτρέψει νά ἀμφιβάλλω...

Ἐξουσία καί Ἀριστερά

ΠΟΛΛΕΣ εἰκασίες μποροῦν νά γίνουν γιά τά ποσοστά τῶν κομμάτων στίς ἑπόμενες ἐκλογές καί τά πιθανά σενάρια πού θά ἐκτυλιχθοῦν κατόπιν. Γιά τήν ὥρα, ὅμως, ἕνα εἶναι βέβαιο: ἡ δεξιά ΔΙΑΤΗΡΕΙ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ πάνω στίς πολιτικές ἐξελίξεις καί τήν ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ στό πολιτικό παιχνίδι. Αὐτό, ἄλλωστε, ἀποδείχθηκε περίτρανα σ' ὁλόκληρη τή διαδικασία προεδροποίησης – διαδοχῆς τοῦ ἀρχηγοῦ της.

ΒΕΒΑΙΑ, πολλά γράφτηκαν γιά τίς ἐσωτερικές δυσκολίες, τίς προστριβές καί τίς ὁμαδοποιήσεις στό κόμμα τῆς Ν.Δ. Καί μεῖς, φυσικά, δέν ἔχουμε κανένα λόγο νά τά ἀμφισβητήσουμε. Πέρα, ὅμως, ἀπό τά μπλοκαρίσματα καί τίς πολώσεις πού εἶναι φυσικό νά προκύπτουν σ' αὐτές τίς περιπτώσεις, πρέπει στό σημεῖο αὐτό νά ἐπισημάνουμε τά ἑξῆς:

α. Ἐν ἀναμονῇ τῆς προεδροποίησης, κι ὅσων ἐξελίξεων συνδέθηκαν μαζί της, γιά ἕνα περίπου χρόνο πάγωσε ὁλόκληρη ἡ πολιτική ζωή· τά πάντα ἐξαρτήθηκαν, σέ τελευταία ἀνάλυση, ἀπό τίς ἐπιλογές στίς ὁποῖες θά κατέληγε ὁ κ. Καραμανλῆς. Οἱ πάντες, φίλοι καί ἐχθροί του – ἰδιαίτερα μάλιστα οἱ τελευταῖοι – πάσχιζαν νά διαβλέψουν τίς ἀποφάσεις του, νά ἐπωφεληθοῦν ἀπ' αὐτές, νά πάρουν τά μέτρα τους ἔγκαιρα, νά μήν αἰφνιδιαστοῦν...

β. Τό ἴδιο τό τελικό ἀποτέλεσμα τῆς προεδροποίησης – διαδοχῆς, τροποποιεῖ τούς ἐσωτερικούς συσχετισμούς τῆς δεξιᾶς καί τή διάταξη τῶν δυνάμεών της πάνω στήν πολιτική σκηνή. Δημιουργεῖ σοβαρά ἐσωτερικά προβλήματα στό κυβερνῶν κόμμα, ταυτόχρονα ὅμως ἀνοίγει τό δρόμο γιά μιά δεξιά, πιό σύγχρονη, πιό εὐρωπαϊκή, πιό εὐέλιχτη καί πάντα καθοριστική συνιστώσα τῶν πολιτικῶν μας πραγμάτων.

ΒΕΒΑΙΑ πολύς θόρυβος γίνεται γιά τήν ἐπικείμενη διάσπαση τῆς Ν.Δ. Γιά νά ἀκριβολογήσουμε, ἡ προοπτική τῆς Ἀριστερᾶς ποντάρει σήμερα σέ δύο στοιχεῖα: στή φυσική φθορά τῆς Ν.Δ. μετά ἀπό ἕξι χρόνια συνεχή διακυβέρνηση καί στήν προοπτική τῆς διάσπασής της. Πρόκειται, ὡστόσο, γιά μιά κάλπικη προοπτική ἐξουσίας. Καί νά γιατί:

ΠΡΩΤΟΝ: Ἀνεβαίνοντας ὁ Καραμανλῆς στήν Προεδρία ἐπιφορτίζεται ἕνα ρόλο πολύ εὐρύτερο ἀπ' αὐτόν πού τυπικά τοῦ ἀναγνωρίζονταν μέχρι σήμερα: Ἀπό ἐγγυητής γιά τήν ἑνότητα τοῦ

δουλειά», κλπ., πού συνδέεται πάντα μέ τήν «ταμπακιέρα», πού μπορεῖ νά περιλαμβάνει ἀπό διευκρινίσεις τῶν «ἁρμοδίων» ὑπουργῶν σέ προβλήματα τοπικῶν... ἐράνων γιά προτομές ἡρώων (!) μέχρι ἀποχετεύσεις, γέφυρες, δρόμους, ἀλλαγή ὁρίων νομῶν, κλπ.

ΜΕΣΑ σ' αὐτή τήν κομματική πραγματικότητα ἐνδεχομένως ὁ κ. Ράλλης νά ἀποδειχτεῖ γιά ἄλλη μιά φορά πολύ ὀξυνούστερος καί ἀποτελεσματικότερος ἀπό τόν κ. Ἀβέρωφ. Γιά τόν πολύ ἁπλό λόγο ὅτι ὁ κ. Ράλλης (καί ἀπό τή θέση του, βέβαια, ὡς πρωθυπουργοῦ) καταλαβαίνει πολύ καλύτερα, πώς ἡ κομματική ἄνοδος ταυτίζεται μέ τήν κυβερνητική ἐπιβίωση καί ἐπιτυχία. Καί φυσικά, ἡ ἄποψή του γιά «ἤπιο πολιτικό κλίμα» δέν εἶναι ἀποτέλεσμα «κιοτέματος», ὅπως ὑπαινίχθηκε ὁ κ. Ἀβέρωφ. (Σ' ἕνα σημεῖο τοῦ λόγου του τόνισε ὅτι «πολλοί» κιότεψαν στίς ἐπιθέσεις τῶν ἀντιπάλων). Εἶναι μιά ἐπιλογή κυβερνητικῆς καί πολιτικῆς ἐδραίωσις, μέ μακροπρόθεσμο χαρακτήρα, πού καθόλου δέν ἀποκλείει, ὅμως, τήν ἐξ ἐπιλογῆς καί κατά περίσταση ὄξυνση, πρός ὅλες τίς κατευθύνσεις.

ΕΤΣΙ, ὁ κ. Ράλλης ἔχει στήν πραγματικότητα τά περισσότερα «ἀτού» στά χέρια του, καί, ὅσα χάνει στίς «παλαμακιστικές» ἀναμετρήσεις, μπορεῖ νά τά ὑπερακοντίζει καθημερινά στίς πρακτικές οἰκοδόμησης μιᾶς ἐσωκομματικῆς ἐπιβολῆς μέσω τῆς διαχείρισης τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, πού, ταυτόχρονα, ἐνδέχεται νά τοῦ προσπορίσει καί εὐρύτερα ἀγαθά.

ΑΥΤΟ ὑπαινίσσεται, ἄλλωστε, μέ σαφήνεια τό πρωτοσέλιδο τῆς «Καθημερινῆς» τῆς Τρίτης 16/6, ὅπου ἀναφέρεται ἡ βεβαιότητα γιά *«Κάποιες προχωρημένες φάσεις διεργασιῶν γιά τήν πύκνωση τῶν τάξεων τῆς "Νέας Δημοκρατίας" καί ἀπό νέα κεντρῶα στελέχη»* γιά νά συνεχίσει: *«Ὑπό τήν ἔννοια αὐτή, καί ἐφόσον, βέβαια, ὁλοκληρωθοῦν οἱ σχετικές διεργασίες, θά πρέπει νά προεξοφλοῦνται σημαντικές ἀνακατατάξεις στίς σημερινές πολιτικές δυνάμεις. Ἀνακατατάξεις* **πού θά ἀφήσουν ἐλάχιστες ἐλπίδες πολιτικῆς ἐπιβιώσεως σέ μεμονωμένες ἤ περιθωριακές προσπάθειες ἤ θά ἀποθαρρύνουν νέες»** (ἡ ὑπογράμμιση δική μας).

Ο ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΟΣ ἀγώνας τῆς «Νέας Δημοκρατίας» ἔχει ὁπωσδήποτε πολύ εὐρύτερη σημασία καί πρέπει ὁπωσδήποτε νά ἀφορᾶ ὅλες τίς προοδευτικές δυνάμεις. Γιατί οἱ ἐξελίξεις στό βασικό κόμμα πολιτικῆς ἐκπροσώπησης τῆς ἄρχουσας τάξης διαμορφώνουν ἀποφασιστικά τό πλαίσιο τῶν κοινωνικῶν καί πολιτικῶν ἀγώνων, ἐπηρεάζουν ἀντίστοιχα τή στρατηγική καί τήν τακτική τῶν ἄλλων κομμάτων.

ΜΟΝΟ σ' αὐτό τό πλαίσιο μπορεῖ νά κατανοηθεῖ ἡ ἀλλαγή τακτικῆς τοῦ ΠΑΣΟΚ πού δέν «ἀποκαλύπτει» τίποτα παραπάνω ἀπ' ὅ,τι τήν ἐπιβάλλει. Εἶναι χαρακτηριστικό, ἄλλωστε, ὅτι γιά πρώτη φορά, ὁ κ. Παπανδρέου, παρά τήν πρωτοφανή σέ σφοδρότητα ἐπίθεση τοῦ κ. Ἀβέρωφ, δέν «ἔστειλε πίσω τό μπαλάκι», λάθος πού διέπραξε ἐν τούτοις ὁ κ. Πεσματζόγλου. Κι αὐτό γιατί, τίποτε ἄλλο δέν ἐξυπηρετεῖ σ' αὐτή τή φάση τόν κ. Ἀβέρωφ, ἀπό τό νά προβάλει ὡς τό μόνο «ἀντίπαλο δέος» τῆς Ἀντιπολίτευσης. Καί καλώντας ὁ κ. Πεσματζόγλου τόν κ. Ράλλη νά τοποθετηθεῖ ἔναντι τῶν δηλώσεων Ἀβέρωφ, τόν ἐπιβαρύνει μέ ἕναν πολύ ἄχαρο ρόλο καί τόν φέρνει σέ ἰδιαίτερα δύσκολη θέση.

ΑΠΟ τήν ἄλλη μεριά, ἐνῶ ἡ «Αὐγή» καί στά ρεπορτάζ καί στά σχόλιά της δείχνει νά κατανοεῖ μέ ἐπάρκεια τί συντελεῖται στή «Νέα Δημοκρατία», ὁ «Ριζοσπάστης» τῆς 16/6, ἔρχεται μέ ἄρθρο του νά δείξει πῶς πρέπει οἱ μαρξιστές νά ἀντιμετωπίζουν τά «τερτίπια» τῶν ἀστῶν: *«Ἀσφαλῶς εἶναι εὐδιάκριτες οἱ διαφορές στόν τόνο, ἀλλά καί διαφοροποιήσεις ὅσον ἀφορᾶ τήν ἴδια τή γραμμή πλεύσης τῆς Δεξιᾶς, μπροστά στά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει. Ταυτόχρονα ὅμως,* **πρόκειται καί γιά ἕνα κοινό παιγνίδι, πού γίνεται σέ δυό ταμπλώ.** *Ἕνα παιγνίδι πού συνδυάζει τό ἁπλωμένο χέρι μέ τίς ἀπειλές. Τό «ναί» μέ τό «ὄχι». Τά «ἀνοίγματα» μέ τίς «προσπάθειες νά ἐμφανιστοῦν οἱ προοδευτικές δυνάμεις ἀφερέγγυες καί χωρίς ἀρχές.* **Πρόκειται γιά μιά ταχτική πού ἀποβλέπει νά φέρει σύγχυση στό λαό,** *νά κλονίσει τήν πίστη του στό ὅτι εἶναι δυνατό σήμερα οἱ δημοκρατικές - προοδευτικές δυνάμεις, ν' ἀνοίξουν τό δρόμο γιά τήν ἀλλαγή».*

ΟΛΟΙ, βέβαια, γνωρίζουμε πώς, σέ «τελευταία ἀνάλυση», καί οἱ δυό τάσεις ἔχουν τόν ἴδιο σκοπό, νά διαφυλάξουν, δηλαδή, καί νά στερεώσουν τήν καπιταλιστική - ἀστική ἐξουσία. Ἀφοῦ, λοιπόν, «σέ τελευταία ἀνάλυση», οἱ δυό τάσεις ἐπιδιώκουν τά ἴδια πράγματα, τί πιό προφανές ἀπ' τήν «ἀνάλυση» τοῦ Ριζοσπάστη; Τί «μπρόκολα» λοιπόν καί τί «λάχανα», ἀφοῦ τίς ἴδιες βιταμίνες περιέχουν, τί «μαύρη γάτα» καί «ἄσπρη γάτα», ἀφοῦ «ἐκ φύσεως» εἶναι καί οἱ δυό φτιαγμένες γιά νά πιάνουν ποντίκια.

ΕΤΣΙ, λοιπόν, τό ἐπιτελεῖο πού σχεδιάζει «τό κοινό παιγνίδι στά δυό ταμπλώ», ἀφοῦ μοίρασε τούς ρόλους στούς κ. Ράλλη καί Ἀβέρωφ, εἶχε τήν πρώτη του ἀποτυχία στήν «τακτική πού ἀποβλέπει νά φέρει σύγχυση στό λαό», μιά καί ὁ «Ριζοσπάστης», μέ ὅπλο του τό μαρξισμό ἐπέφερε ἕνα καίριο πλῆγμα στή «σύγχυση», ἀποκαλύπτοντας τό αἰώνιο παιγνίδι τῶν ἀστῶν.

ΒΕΒΑΙΑ, πίσω ἀπό ὅλα αὐτά τά προβλήματα, πού τά ἐπαναφέρει καί τό 8ο περιφερειακό συνέδριο τῆς «Νέας Δημοκρατίας» ἐκκρεμοῦν τά ἄλλα μεγάλα καί ἀποσιωπημένα, ἐν πολλοῖς, ἐρωτήματα. Θά μπορέσουν οἱ ἀριστερές καί προοδευτικές δυνάμεις νά ἀπεγκλωβιστοῦν ἀπό τήν ἀναποτελεσματικότητά τους; Θά μπορέσουν νά ἀξιοποιήσουν καί νά βαθύνουν, πρός ἄλλες κατευθύνσεις, τή γενικότερη κρίση τοῦ ἑλληνικοῦ ἀστισμοῦ, ὅπως ἐκφράζεται καί στό πεδίο τῆς πολιτικῆς του ἐκπροσώπησης; Θά θελήσουν καί θά μπορέσουν, δηλαδή, νά διαμορφώσουν μιά διαφορετική πολιτική ἐξουσίας;

ΑΝ ΟΧΙ, τότε θά ὑποχρεωθοῦν, πράγματι, νά συμπράξουν στό παιγνίδι τῆς «ἐναλλαγῆς», θά περιοριστοῦν, δηλαδή, ὁριστικά στό πλαίσιο ἐπιλογῶν τῶν ἡγεμονικῶν μερίδων τῆς ἄρχουσας τάξης.

ΓΙ' ΑΥΤΟ, ὅσο ἀπαραίτητη εἶναι ἡ ἀνάλυση τῶν ἐξελίξεων στόν ἀστικό πολιτικό χῶρο, ὅσο ἀναγκαία εἶναι ἡ στάθμιση τῆς σημασίας τῶν διαφορετικῶν πολιτικῶν τακτικῶν πού ἀναπτύσσονται στούς κόλπους τῆς ἀστικῆς τάξης, τόσο πιό ἐπιτακτική προβάλλει ἡ ἀνάγκη γιά μιά θεώρηση ὅλων αὐτῶν ἀπ' τή σκοπιά τῆς ταξικῆς πάλης, ἀπ' τή σκοπιά τῆς προοπτικῆς τῆς ἀλλαγῆς. ■

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

προβλήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς

ΛΕΩΝ ΤΡΟΤΣΚΙ

ΘΥΤΘΠΙΑ

η πολιτική θέση του σουρεαλισμου

ΑΝΤΡΕ ΜΠΡΕΤΟΝ

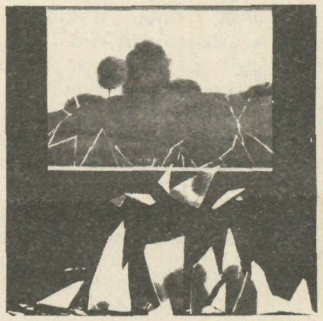

ΘΥΤΘΠΙΑ

συνδικαλισμος και ελευθεριες στην ΕΣΣΔ

ΟΛΓΑ ΣΕΜΙΟΝΟΒΑ
ΒΙΚΤΟΡ ΧΕΥΝΕΣ

ΘΥΤΘΠΙΑ

εκδοσεις ΘΥΤΘΠΙΑ

Ναυαρίνου 11, 1ος ὄρ.
ΑΘΗΝΑ τηλ. 36.38.696

κυβερνῶντος κόμματος, μετατρέπεται σέ ἑνοποιητικό στοιχεῖο ἑνός ὁλόκληρου συνασπισμοῦ πολιτικῶν δυνάμεων – ὅλων αὐτῶν πού ἀποδέχονται καί προωθοῦν τή φιλευρωπαϊκή ἐκσυγχρονιστική στρατηγική, τήν πολιτική πού ἑνοποιεῖ σήμερα ὁλόκληρο τό συνασπισμό ἐξουσίας καί τείνει νά μετατραπεῖ σέ νέα «Μεγάλη Ἰδέα γιά τό ἔθνος». Ὁ κ. Καραμανλῆς – καί μαζί του ὁλόκληρο τό θεσμικό σύστημα καί ἡ πολιτική ἐξουσία τῶν ἀστικῶν δυνάμεων – ἀποχτᾶ ἔτσι μιά πολύ μεγαλύτερη εὐχέρεια ἐλιγμῶν καί κινήσεων.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ: Ὑπ' αὐτές τίς συνθῆκες, ἀκόμα κι ἄν διασπαστεῖ ἡ Ν.Δ., αὐτό δέν θά σημαίνει ὅτι τά δυό κομμάτια της θά μοιραστοῦν ἁπλῶς τό πενιχρό 42%. Μετά ἀπό ἕνα τέτοιο ἐσωτερικό *ξεκαθάρισμα* ἡ συνιστώσα τοῦ κ. Ἀβέρωφ θά μπορέσει εὐκολότερα νά διεκδικήσει τό μεγαλύτερο μέρος τῆς ἄκρας δεξιᾶς· ἀντίστοιχα, ἡ συνιστώσα τοῦ κ. Ράλλη θά ἔχει τήν εὐχέρεια νά συνεργαστεῖ στενότερα μέ τούς κεντρώους σχηματισμούς – πού μόνοι τους ἄλλωστε εἶναι σήμερα λαθρόβιοι – καί νά διεκδικήσει μεγάλο μέρος ἀπό τό χῶρο τοῦ Κέντρου.

ΕΞΑΛΛΟΥ τό ΠΑΣΟΚ θά πρέπει – μέ τό ὑπάρχον ἐκλογικό σύστημα – νά ξεπεράσει τό 38% γιά νά μπορεῖ νά σχηματίσει αὐτοδύναμη κυβέρνηση μέ ἰσχνή, βέβαια, πλειοψηφία καί κάτω ἀπό τή δαμόκλεια σπάθη τῶν ὑπερεξουσιῶν τοῦ Προέδρου. Πρέπει, λοιπόν, νά ἀφομοιώσει *ὁλόκληρο τό χῶρο τοῦ Κέντρου* – πράγμα ἔτσι κι ἀλλιῶς ἐξαιρετικά δύσκολο – γιά νά ἐξασφαλίσει αὐτοδυναμία λίγων ἑδρῶν – ἄρα ἐπισφαλή, ὅπως γνωρίζουμε ὅλοι – καί γιά νά σχηματίσει τελικά κυβέρνηση μέ περιορισμένα περιθώρια ἐλιγμῶν «ὑπό τό βλέμμα τοῦ Βούδα».

ΠΡΑΓΜΑΤΙ, θαυμαστή προοπτική ἐξουσίας!

ΜΗΠΩΣ ὅμως ὅ,τι δέν κατορθώσει μόνο του τό ΠΑΣΟΚ μπορεῖ νά τό πετύχει συμμαχώντας μέ τό ΚΚΕ; Μήπως αὐτή εἶναι ἡ πραγματική προοπτική ἐξουσίας πού ἀνοίγεται γιά τήν Ἀριστερά; Πολλοί αὐτό ἀκριβῶς πιστεύουν – λαμπρή ἀπόδειξη ὅτι ὁ πολιτικός ρομαντισμός εὐδοκιμεῖ πολύ στόν τόπο μας. Ὅμως, ὁ κ. Παπανδρέου ἔχει ρητά ἀποκλείσει κάτι τέτοιο, τονίζοντας μέ ἔμφαση ὅτι μόνο ἡ αὐτοδύναμη κυβέρνηση τοῦ ΠΑΣΟΚ θά τοῦ ἐπιτρέψει νά ἐφαρμόσει μέ συνέπεια τό πρόγραμμά του. Ὕστερα, εἶναι κι οἱ σοβαρές διαφωνίες πού χωρίζουν τά δύο κόμματα σέ μείζονα θέματα (Αἰγαῖο, Ἑλληνοτουρκικές διαφορές, Κυπριακό, κλπ.). Τό σπουδαιότερο ὅμως: Μιά συμμαχία ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ, θά περιόριζε ὅλα τά ἐκλογικά ἀνοίγματα τοῦ ΠΑΣΟΚ στόν Κεντρῶο χῶρο.

ΜΙΑ μετεκλογική σύμπραξη ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ θά ἀποψίλωνε τήν ἐκλογική βάση τοῦ ΠΑΣΟΚ, ἰδιαίτερα αὐτή πού ἔχει κεντρώα προέλευση. Γιατί τό κακό δέν εἶναι ὅτι τό ΠΑΣΟΚ ἀνοίχτηκε στό χῶρο τοῦ Κέντρου – ὅταν αὐτό τό τελευταῖο ἔμεινε οὐσιαστικά ἀκέφαλο. Τό κακό εἶναι ὅτι αὐτό τό ἄνοιγμα ἔγινε μ' ὅλους τούς κανόνες τοῦ πολιτικοῦ μάρκετιγκ: ἀφειδής παραχώρηση ὑποσχέσεων-καλλιέργεια ψευδαισθήσεων-κοινοβουλευτική ἀναμονή. Ἀλλά, ψῆφοι πού κερδίζονται ἔτσι, χάνονται εὔκολα. Σέ συνθῆκες «κοινωνικῆς γαλήνης καί πολιτικῆς νηνεμίας, τά συντηρητικά στρώματα πού ψηφίζουν ΠΑΣΟΚ, παραμένουν συντηρητικά: δηλαδή ἐπιρρεπῆ σέ κάθε κινδυνολογία, ἀνέτοιμα νά παρακολουθήσουν τούς κραδασμούς μιᾶς μεταβατικῆς κατάστασης· ἀπροετοίμαστα γιά τίς συγκρούσεις πού θά προκύψουν στή μεταβατική περίοδο· πρόθυμα νά παλινοστήσουν στόν συντηρητικό πολιτικό χῶρο, στήν πρώτη ἀποτυχία τῶν προοδευτικῶν δυνάμεων. Ὁ ἴδιος ὁ χῶρος ἀπό τόν ὁποῖο τό ΠΑΣΟΚ ἀναμένει τά μεγαλύτερα ὀφέλη – ὁ χῶρος τοῦ Κέντρου – εἶναι αὐτός πού τοῦ ἀποκλείει τήν σύμπραξη μέ τό ΚΚΕ. Ἄλλωστε, ὅπως θά δοῦμε πιό κάτω, οὔτε τό ΚΚΕ θά ἦταν πρόθυμο νά ὑποστηρίζει ὡς τό τέλος μιά τέτοια προοπτική...

ΑΣ ΚΑΝΟΥΜΕ τώρα τήν πιό παρακινδυνευμένη ὑπόθεση: Ἄς ποῦμε ὅτι ἔξαφνα τό ρεῦμα ὑπέρ τοῦ ΠΑΣΟΚ μετατρέπεται σάν πλημμυρίδα καί – παρά τήν ἐφαρμογή ἁπλῆς ἀναλογικῆς, πού ὡς γνωστόν περιορίζει τά ὑπερκέρδη τοῦ μεγαλύτερου κόμματος – καταφέρνει τελικά νά πετύχει ἀπόλυτη πλειοψηφία ἑδρῶν καί νά σχηματίσει αὐτοδύναμη κυβέρνηση. Περιττό νά τονίσουμε πόσο ἀπίθανο εἶναι κάτι τέτοιο. Γιατί τέτοιες ραγδαῖες ἀνακατατάξεις δέν συμβαίνουν, βέβαια, «ἐκ τοῦ μηδενός». Προϋποθέτουν βαθύτερες κοινωνικές ἀναστατώσεις, ἀνάπτυξη κοινωνικῶν ἀγώνων, ραγδαία συνειδητοποίηση μαζῶν, ριζική ἀνατροπή κοινωνικῶν ἰσορροπιῶν – πράγματα δηλαδή πού διόλου δέν προσιδιάζουν στή σημερινή κοινωνική στατικότητα καί πολιτική ἀκινησία πού ἐπικρατεῖ.

ΑΛΛΑ, τέλος πάντων, ἄς ὑποθέσουμε ὅτι συμβαίνει τό «θαῦμα» τῆς αὐτοδύναμης κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ. Μποροῦμε νά 'μαστε σίγουροι γιά τό πῶς θά ἐπιδράσει ὁ ἀστισμός: ἀντισυσπειρώσεις τῆς δεξιᾶς κινδυνολογία στά μεσοστρώματα· στεγανοποίηση τῶν πιό δυναμικῶν τμημάτων τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ· χρησιμοποίηση τῶν προεδρικῶν ὑπερεξουσιῶν γιά τό μπλοκάρισμα τῶν πιό ριζοσπαστικῶν ἀποφάσεων τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας καί τῆς κυβέρνησης· προετοιμασία ἐφεδρικῶν λύσεων. Ποῦ θά στηριχτεῖ τό ΠΑΣΟΚ, κι εὐρύτερα ἡ ἀριστερά, γιά νά ἐξουδετερώσει αὐτές τίς ἀντιδράσεις; Μήπως στίς λαϊκές μάζες – αὐτές πού σήμερα παραμένουν πολιτικά ἀδρανεῖς, ἰδεολογικά ἀπροετοίμαστες καί ὀργανωτικά ἀνέτοιμες, παγιδευμένες στόν κοινοβουλευτικό ἐφησυχασμό πού τά κόμματα τῆς ἀριστερᾶς, χρόνια τώρα, κανοναρχοῦν; Μήπως στούς κομματικούς της ὀργανισμούς, πού ἀπό καιρό πιά διεκπαιρώνουν κυρίως προεκλογικές καμπάνιες καί φεστιβάλ – μέ ἐξαιρέσεις βέβαια φωτεινές, ἀλλά σπανιότατες; Μήπως στά ἀξιόμαχα στελέχη προηγούμενων ἀγωνιστικῶν περιόδων πού στή μεγάλη τους πλειοψηφία ἔχουν ἀποχωρήσει ἀπό τούς κομματικούς μηχανισμούς; Μήπως στίς πρωτοπορίες πού ἀναδείχνονται σήμερα μέσα ἀπό τούς κοινωνικούς ἀγῶνες καί οἱ ὁποῖες ὅλο καί μεγαλύτερη ἀπροθυμία δείχνουν νά ἐνταχθοῦν σέ πολιτικά κόμματα; Ἤ μήπως δέν εἶναι ἔτσι;

Κακά τά ψέμματα: χωρίς κοινωνική δυναμική, ἀνίκανη νά ἀφουγκραστεῖ τίς διεργασίες πού συντελοῦνται στό κοινωνικό ὑπέδαφος, ἀπρόθυμη νά τίς μετασχηματίσει πολιτικά, ἡ Ἀριστερά μετατρέπεται σέ ψηφοσυλλέκτη δυσαρεστημένων, ὄχι ὅμως σέ ἡγετική – ἤ, πολύ περισσότερο, ἐπαναστατική – δύναμη τῆς κοινωνίας. Ἔχει χάσει τόν πόλεμο πρίν δώσει τή μάχη. Ἡ προοπτική της εἶναι νόθα, καί – τό χειρότερο – ἐπικίνδυνη!

ΣΕ ΚΑΘΕ περίπτωση, λοιπόν, ὁ δρόμος πρός τήν ἐξουσία παραμένει κλειστός γιά τήν Ἀριστερά. Ἀνοίγει ὅμως ὁ δρόμος γιά κυβερνήσεις συνασπισμοῦ ὅπου ρυθμιστικός παράγοντας ἀναδείχνεται ἡ ἐκσυγχρονιστική συνιστώσα τῆς (κεντρο)δεξιᾶς – τό πιό διορατικό κι εὐέλιχτο τμῆμα τοῦ συντηρητικοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Διότι, ἀκόμα κι ἄν διασπαστεῖ ἡ Ν.Δ., ὁ κ. Ἀβέρωφ δύσκολα θά μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ τούς ὅρους τοῦ κ. Ράλλη, ἄν δέν θέλει, βέβαια, νά τόν στρέψει σέ συμφωνία μέ τό ΠΑΣΟΚ. Ἀλλά καί τοῦτο ἄν συμβεῖ, τό ΠΑΣΟΚ δέν θά 'χει ἄλλη ἐπιλογή ἀπό τό νά συμφωνήσει μέ τούς ὅρους τοῦ κ. Ράλλη, ἄν δέν θέλει νά τόν ἐξωθήσει σέ συμμαχία μέ τήν ἄκρα δεξιά. Τό πολιτικό παιχνίδι θά γίνει πιό σύνθετο, ἀναμφισβήτητα, ἀλλά ἡ διάταξη τῶν δυνάμεων θά εὐνοεῖ τό ἐκσυγχρονιστικό κεντροδεξιό κόμμα. Ἔτσι, τό ΠΑΣΟΚ εἶναι πολύ πιθανό νά συμμετάσχει μελλοντικά στήν κυβέρνηση, ἀλλά αὐτό ἀπέχει πολύ ἀπό τό νά «κυβερνήσει». Ἄσε πού θά 'ναι καί Πρόεδρος ὁ Καραμανλῆς...

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ αὐτές – πού οἱ πιό διορατικοί ἄνθρωποι τῆς δεξιᾶς, ὅπως ἡ κ. Ε. Βλάχου, τίς χαραχτήρισαν δημόσια ὡς πρόοδο καί ἀπαραίτητη καινοτομία τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς – κάθε ἄλλο παρά ἀποδυναμώνουν τή δεξιά. Ἄν ρίξουμε μιά ματιά στό διεθνή μας περίγυρο θά διαπιστώσουμε ὅτι στά περισσότερα εὐρωπαϊκά κράτη, ἡ δεξιά, γιά μιά τουλάχιστον δεκαετία, κυβερνᾶ μέ συνασπισμό πολιτικῶν κομμάτων, χωρίς νά ἔχει ἀμφισβητηθεῖ ἡ κυριαρχία της ἤ νά ἔχουν ἀπειληθεῖ τά συμφέροντα πού ἐκπροσωπεῖ. Κι ἄς μή βολευόμαστε μέ τό γνωστό ἄλλοθι: «Ἐδῶ εἶναι Βαλκάνια...», γιατί πολλά πράγματα ἔχουν ἤδη ἀλλάξει γύρω μας, κι ἐμεῖς ἐξακολουθοῦμε νά ἀναμασᾶμε τά συνθήματα τοῦ '58, τοῦ '61, τοῦ '65 καί τοῦ '73...

ΤΕΛΟΣ, ὑπάρχει βέβαια καί τό ΚΚΕ. Τό κόμμα αὐτό δύσκολα μπορεῖ νά ἐλπίσει σέ ὁτιδήποτε περισσότερο ἀπό τήν ἁπλή αὔξηση τῆς ἐκλογικῆς του δύναμης. Ὁ ρόλος του ἐξακολουθεῖ νά παραμένει περιθωριακός. Στήν καλύτερη περίπτωση, φιλοδοξεῖ νά ἀποτελέσει μοχλό πίεσης γιά κυβερνητικούς χειρισμούς πιό φιλικούς πρός τή Σοβιετική Ἕνωση καί τίς Ἀνατολικές χῶρες. Ἐξάλλου, μετά τά ἀνοίγματα τοῦ Καραμανλῆ στή Μόσχα καί τίς ἀντιστάσεις πού πρόβαλε στίς Ματοϊκές πιέσεις, τό ΚΚΕ εἶναι ὁ τελευταῖος πού θά μποροῦσε νά θέσει σήμερα ζήτημα ἀνατροπῆς τῆς δεξιᾶς. Μπορεῖ μάλιστα νά πεῖ κανείς, ὅτι μιά ἀνεξέλεγκτη ἄνοδος τοῦ ΠΑΣΟΚ, μαζί μ' ὅλα τά ζητήματα πού θά ἔφερνε στήν ἐπιφάνεια – Αἰγαῖο, Κυπριακό, κλπ. – καί τίς ἀντιδράσεις πού θά προκαλοῦσε, θά ἀνησυχοῦσε τούς Σοβιετικούς πολύ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἡ διατήρηση τῶν σημερινῶν ἰσορροπιῶν. Ἀντίστοιχη, λοιπόν, εἶναι καί ἡ στάση τοῦ ΚΚΕ: νά ἀφαιρέσει ὅ,τι μπορεῖ ἀπ' τά ἀριστερά τοῦ ΠΑΣΟΚ· νά ἐλεγξει ὅλες τίς «ἑστίες κοινωνικῆς ἀναταραχῆς» πού θά μποροῦσαν νά τροφοδοτήσουν τήν ἀπότομη ἄνοδο τοῦ ΠΑΣΟΚ· νά ἀναπαράγει τούς σημερινούς συσχετισμούς· νά βελτιώσει τή δική του θέση.

ΕΤΣΙ, λοιπόν, ἡ κοινωνία ἔχει τίς ἀντιθέσεις της, ἡ ταξική πάλη τίς συγκρούσεις της, ὁ καπιταλισμός τήν κρίση του, ἀλλά μέσα σ' ὅλο αὐτό τό σκηνικό – γιά νά ποῦμε καί τά σύκα-σύκα – ἡ ἀριστερά σήμερα, κάθε ἄλλο παρά ἔχει προοπτική ἐξουσίας· οἱ μέρες τῆς δεξιᾶς, κάθε ἄλλο παρά μετρημένες εἶναι, κι ὅποιος ἰσχυρίζεται τό ἀντίθετο, καί τή σοβαρότητά του προσβάλλει, καί τήν νοημοσύνη ὅσων τόν ἀκοῦν, καί τήν ἱστορική μνήμη ὅλων μας...

ΝΑ ΛΟΙΠΟΝ ἡ ρίζα τῆς διαφωνίας μου: ἄν δεχτοῦμε ὅτι ἡ Δεξιά

«ἔφαγε τά ψωμιά της», ἄν συμφωνήσουμε ὅτι πλησίασε ἡ ὥρα τῆς ἀλλαγῆς, δηλαδή τῆς 'Αριστερᾶς, ἄν καταλήξουμε ὅτι «στό προσεχές μέλλον τό ΠΑΣΟΚ θά κληθεῖ νά κυβερνήσει», τότε πραγματικά, ὅλοι ἐμεῖς «οἱ τῆς μαρξιστικῆς ἀνανέωσης» πρέπει νά ψηφίσουμε τό ΠΑΣΟΚ καί – γιατί ὄχι – νά προσχωρήσουμε κιόλας! Ἄν πάλι ἀμφισβητοῦμε τή «συνέπεια» τοῦ ΠΑΣΟΚ – καί ταυτόχρονα θεωροῦμε τό ΚΚΕ «συνεπέστερο», – ὅπως δυστυχῶς κάνουν μερικοί ἀνανεωτές καί μάλιστα ἀπό τούς ἐπίσημους – δέν ἔχουμε παρά νά ψηφίσουμε ΚΚΕ, **ἐνισχύοντας ἕναν πόλο πίεσης «στά ἀριστερά» τοῦ ΠΑΣΟΚ.**

Ἔτσι ἤ ἀλλιῶς, ἐφ' ὅσον ἡ 'Αριστερά ἔχει βρεῖ τό δρόμο πρός τήν ἐξουσία κι ἑτοιμάζεται νά τήν ἐκπορθήσει, ὁ χῶρος τῆς «μαρξιστικῆς ἀνανέωσης» δέν φαίνεται νά 'χει πολύ σημαντικό λόγο ὕπαρξης. Γιατί, ὑποτίθεται ὅτι ἐκεῖνο πού γέννησε τόν ἀνανεωτικό χῶρο εἶναι ἡ κρίση τῆς 'Αριστεράς, ἡ κρίση τῆς πολιτικῆς ἰδεολογίας, τῶν προτύπων της, ἡ ἀδυναμία της νά θέσει τό πρόβλημα τῆς ἐξουσίας, ἡ πολιτική της ἀποτελεσματικότητα, ἡ ἀνακύκλωση τῶν λαθῶν της.

Ἄν ὅμως, ἐκτιμήσομε ἀντίθετα, ὅτι οἱ δρόμοι πού ὁδηγοῦν στήν ἐξουσία εἶναι σήμερα κλειστοί γιά τήν 'Αριστερά· ἄν δεχτοῦμε ὅτι τό προσεχές μέλλον ἐπιφυλάσσει πολύ μεγάλες ἀπογοητεύσεις σέ ὅσους πιστεύουν ὅτι ἡ Δεξιά ἔχει ξοφλήσει· ἄν μάλιστα συνεκτιμήσουμε καί τά πολλαπλά ρήγματα πού κατάφεραν σέ κάθε εἶδος ὀρθοδοξίες καί μονολιθικότητες διεθνῆ γεγονότα, ὅπως οἱ ἐμπόλεμες συγκρούσεις ἀνάμεσα σέ χῶρες τοῦ «ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ» καί οἱ «διεθνιστικές βοήθειες» σάν κι αὐτή πού δόθηκε στό 'Αφγανιστάν, τότε ὁδηγούμαστε σ' ἕνα συμπέρασμα ἐντελῶς διαφορετικό: ὅτι ἡ κρίση τῆς μείζονος 'Αριστερᾶς καί τῶν πολιτικῶν της φορέων θά ὀξυνθεῖ ἀκόμα περισσότερο· ὅτι τά ἀδιέξοδά της θά γίνουν ἀκόμα πιό ἐμφανή· ὅτι τά φαινόμενα ἀποδέσμευσης ἀπό τόν κομματικό της λόγο κι ἀπό τά ὀργανωτικά της σχήματα θά πολλαπλασιαστοῦν καί θά γενικευτοῦν.

Τί σηματοδοτοῦν ὅμως αὐτές οἱ διαπιστώσεις; Τί ὑποδηλώνει ἡ ἀδυναμία τῆς 'Αριστερᾶς στήν 'Ελλάδα νά θέσει πρόβλημα ἐξουσίας, ἡ **ἀναδιοργάνωση** κι ὁ ἐκσυγχρονισμός τῆς Δεξιᾶς, ἡ κρίση τῶν πρότυπων τοῦ «ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ», τό βάθαιμα τῶν διασπάσεων στούς κόλπους τοῦ παγκόσμιου κομμουνιστικοῦ κινήματος;

Τό ἱστορικό ζητούμενο

ΣΤΙΣ σημερινές συνθῆκες τείνει νά ξαναγίνει ἐπίκαιρο τό αἴτημα μιᾶς αὐτόχθονης ἐπαναστατικῆς στρατηγικῆς στηριγμένης στίς ἐσωτερικές ἐπαναστατικές διεργασίες. 'Αναδείχνεται ξανά τό πρόβλημα μιᾶς ἐπαναστατικῆς στρατηγικῆς πού θά ἀποδίδει καθοριστικό ρόλο στή συμμετοχή τῶν μαζῶν, στήν αὐτενέργειά τους, στή συνειδητή τους δράση, στά ζητήματα πολιτικῆς δημοκρατίας.

Μ' ΑΛΛΑ λόγια τίθενται ξανά στήν ἡμερήσια διάταξη τά ζητήματα πού ἀνέδειξε ἡ διάσπαση τοῦ '68, καί πού τό ΚΚΕ ἐσ. ἔσπευσε στή συνέχεια νά «κλείσει» μέ τίς μονοσήμαντες καί λαθεμένες ἀπαντήσεις πού ἔδωσε, ταυτίζοντας τελικά τήν ἀνανέωση μέ τήν ἐπαγγελία μιᾶς... μετριοπαθοῦς καί πολιτισμένης 'Αριστερᾶς.

ΜΕΤΑ τίς ἐκλογές μάλιστα, κι ὅταν οἱ ψευδαισθήσεις θά καταρρέουν καί θά διαψεύδονται γιά μιά ἀκόμα φορά, ὅσοι θεωροῦν τή δεξιά ἀντιπαλο εὔκολο καί ἐξουθενωμένο, τά ζητήματα αὐτά θά προκύψουν μέ ὀξύτερο τρόπο, θά ἀγκαλιάσουν εὐρύτερες δυνάμεις καί θά προσλάβουν μαζικές διαστάσεις. Νά τελειώνουμε, λοιπόν, μέ τά πολιτικά σχόλια ρουτίνας! Κάποτε, ἐπιτέλους, πρέπει νά μάθουμε νά διακινδυνεύουμε κάποιες ἐκτιμήσεις καί νά προετοιμαζόμαστε ἔγκαιρα γιά τίς ἐπικείμενες ἐξελίξεις.

ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ τῆς κομμουνιστικῆς ἀνανέωσης τίθεται – ἤ μᾶλλον τείνει νά τεθεῖ ξανά στήν ἡμερήσια διάταξη, ἀλλά μέ *ὅρους ἐντελῶς διαφορετικούς ἀπ' ὅτι τό '68.* Γι' αὐτό ἄλλωστε καί, ὅπως σωστά διαπιστώνει ὁ Α.Π.: «ἡ ὅποια ἄποψη γιά ἀνασυγκρότηση καί νέα δυναμική πορεία διά τοῦ ΚΚΕ ἐσ., μέσα ἀπό τή συσπείρωση ὅλων τῶν ἀνανεωτῶν στούς κόλπους του, οὔτε πείθει, οὔτε "περπατάει", ὅπως εἶναι φυσικό...». Αὐτό ἄλλωστε τό κατανοοῦν οἱ πάντες, ἐκτός ἀπό τόν ἴδιο τό ΚΚΕ ἐσ.

ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ, λοιπόν, ἡ ἑξῆς ἀντιφατική κατάσταση: 'Από τή μιά μεριά ὁλοένα καί εὐρύτερες δυνάμεις συσσωρεύονται στόν λεγόμενο ἀνανεωτικό χῶρο, συνειδητοποιώντας μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο τά ἀδιέξοδα τῆς μείζονος 'Αριστερᾶς καί τά ζητήματα πού ἀναδείχνει ἡ κρίση της. 'Από τήν ἄλλη μεριά, τό ΚΚΕ ἐσ., ὁ φορέας πού διαχειρίστηκε, ὡς πρόσφατα, κατ' ἀποκλειστικότητα τό ἀνανεωτικό ἐγχείρημα – καί πού φέρει ἀκέραιη τήν εὐθύνη γιά τήν ἀποτυχία του – ἐμμένει στίς βασικές του ἐπιλογές, ἐπιμένει νά μονοπωλεῖ τήν ἀνανέωση, ματαιώνοντας τελικά, κάθε διαδικασία σύγκλισης τῶν δυνάμεων πού ἀπελευθερώνει ἡ κρίση τῆς 'Αριστερᾶς, κάθε προσπάθεια διαμόρφωσης ἑνός ἐναλλακτικοῦ πολιτικοῦ λόγου.

Οἱ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΙ κι ἀνένταχτοι τῆς ἀνανέωσης πληθαίνουν· νέα μορφώματα ἐμφανίζονται ἀναλαμβάνοντας ἤ ἐξαγγέλοντας πρωτοβουλίες· ἡ ἀπήχηση τῶν ὅσων συμβαίνουν ἐκεῖ μέσα ἀρχίζει νά ἀγγίζει καί τά μεγάλα κόμματα τῆς 'Αριστερᾶς· ὑπάρχουν ἤδη καί οἱ πρῶτοι ἀντίκτυποι στό μαζικό κίνημα – κίνημα καταλήψεων, θεαματική ἄνοδος τῶν ἀνεξάρτητων σημσπειρώσεων καί τῆς Β' Πανελλαδικῆς στίς φοιτητικές ἐκλογές· παρά τήν «ὁμογενοποίηση», κάποιες διαφοροποιήσεις ἐμφανίζονται *καί* μέσα στό ΚΚΕἐσ· ὡστόσο, οἱ διαδικασίες γιά τήν συγκρότηση ἑνός πολιτικοῦ ὑποκείμενου – μέ ὅλες τίς συγκλίσεις, ἀλλά καί τίς διασπάσεις πού αὐτό ὑπονοεῖ – βρίσκονται στό σημεῖο μηδέν. Στό μεταξύ ὁ χρόνος κυλᾶ. Οἱ ἐκλογές πλησιάζουν. Καί τά ἐρωτήματα «περί τοῦ πρακτέου» γίνονται ὅλο καί πιό ἀγωνιώδη. Οἱ πιέσεις τοῦ ΠΑΣΟΚ καί τοῦ ΚΚΕ αὐξάνουν. Καί πολύ φυσικά! Ὅσο ὁ λεγόμενος ἀνενεωτικός χῶρος παραμένει ἑτερογενής, καί ἀσυγκρότητος, ὅσο δέν ἔχει δική του προοπτική, οἱ ἐκθιαστικές πιέσεις πού ἀσκοῦνται πάνω του θά ἐντείνονται, γιά νά τόν διαλύσουν τελικά, δισκορπίζοντας τά θραύσματά του σ' ὅλα τά σημεῖα του πολιτικοῦ χάρτη. Καί σ' αὐτό ἀκριβῶς πρέπει νά ἀντισταθοῦμε.

Χωρίς «διά ταῦτα»

ΕΞΗΓΟΥΜΑΙ ἀμέσως: Συγκεκριμένα «διά ταῦτα» δέν ὑπάρχουν. Κι ἄν ὑπῆρχαν στίς σημερινές συνθῆκες θά 'ταν ἐγκεφαλικά, ἄρα ἄχρηστα. 'Υπάρχουν, ὡστόσο, κατευθύνσεις πού μποροῦμε νά κινηθοῦμε, ὅσο μᾶς μένει καιρός. Νά ἐνθαρρύνουμε ὅσες πρωτοβουλίες ἐπανατοποθετοῦν τά προβλήματα τῆς ἀνανέωσης καί ἀπελευθερώνουν δυνάμεις ἀπό τόν κλοιό τῆς ἰδιότευσης κι ἀπό τά κομματικά στέγανα. Νά προωθήσουμε διαδικασίες ἀνασυγκρότησης τοῦ ἀνανεωτικοῦ χώρου, ἀποτολμώντας ὅλες ἐκεῖνες τίς τομές πού εἶναι ἀπαραίτητες γιά νά κερδιθοῦν ξανά ὅσες δυνάμεις εἶναι παροπλισμένες κι ὅσες υἱοθετοῦν σήμερα γιά πρώτη φορά τό αἴτημα τῆς κομμουνιστικῆς ἀνανέωσης. Νά ἐξουδετερώσουμε κάθε ἀντίσταση στίς διαδικασίες σύγκλισης. Νά ἀναλάβουμε ὅλες ἐκεῖνες τίς πρωτοβουλίες πού θά ἐντείνουν τίς διαφοροποιήσεις μέσα στό ΚΚΕἐσ.

Νά ἀπεγκλωβίσουν τελικά τίς δυνάμεις του ἀπό τήν στείρα καί ἀδιέξοδη προοπτική τῆς ἡγεσίας του, ἤ τουλάχιστον ἐκεῖνες τίς δυνάμεις του πού δέχονται μιά αὐτοκριτική ἐξέταση τῆς πορείας τοῦ ΚΚΕἐσ. κι ἀπορρίπτουν τό συμφιλιωτισμό πρός τό ΚΚΕ. Νά ἀνοίξουμε τελικά μιά προοπτική συγκρότησης ἑνός *αὐτόνομου πολιτικοῦ ὑποκείμενου.*

ΜΟΝΟ στό βαθμό πού ἔχει ἀνοίξει ὁ δρόμος γιά μιά τέτοια προοπτική εἶναι δυνατός ὁ ἐκλογικός συνασπισμός τοῦ ἀνανεωτικοῦ χώρου καί μόνο ἔτσι ἄλλωστε θά 'χε καί κάποιο νόημα: νά καταγράψει ὅλες ἐκεῖνες τίς δυνάμεις πού συνειδητοποιοῦν σήμερα τά ἀδιέξοδα τῆς 'Αριστερᾶς καί συσπειρώνονται στήν προοπτική ὑπέρβασης τῆς κρίσης της.

'Αντί γιά ὑστερόγραφο

ΞΕΡΩ, βέβαια, ὅτι θά βρεθοῦν διάφοροι μεγαλόσχημοι τῆς πολιτικῆς πού θά θεωρήσουν ὅτι ὅλα αὐτά – μιά καί δέν ἀπαντᾶνε εὐθέως στό ἐρώτημα: τί θά κάνουμε στίς ἐκλογές – εἶναι τελικά ὑπόγειες διεργασίες πού διόλου δέν ἐπηρεάζουν ἤ δέν ἀφοροῦν τήν πολιτική σκηνή. 'Αλλοίμονο ὅμως σ' ὅσους – καί ἰδιαίτερα σ' ὅσους *ἀριστερούς* – κάνουν μόνο πολιτική *ἐπιφανείας*, ἀγνοώντας τίς κοινωνικές διεργασίες πού συντελοῦνται ἀθόρυβα, κάτω ἀπό τά πόδια τους, στόν εὐρύτερο χῶρο τῆς ἐπιρροῆς τους, μέσα στά ἴδια τά γραφεῖα τους...

ΠΡΕΠΕΙ κάποτε ἐμεῖς οἱ ἀριστεροί, γιά νά ξαναγίνουμε μαρξιστές, γιά νά ξανά ἀνακαλύψουμε τόν Λένιν, τόν Μάο, τόν Γκράμσι – πού ὥς τώρα τούς ἀποστηθίζαμε ἤ τούς ἀπορρίπταμε, ἀλλά *δέν* τούς κατανοούσαμε – νά διευρύνουμε τήν ἀντίληψη μας περί πολιτικῆς· νά *κοινωνικοποιήσουμε* τήν πολιτική· νά σταματήσουμε τίς ἀσκήσεις ἐπί χάρτου πάνω στήν πολιτική σκακιέρα πού ἄλλοι ἔστησαν κι ἄλλοι διευθύνουν· νά ἀφουγκραστοῦμε τό κοινωνικό ὑπέδαφος· νά κατανοήσουμε ὅσες διεργασίες συντελοῦνται ἐκεῖ· νά συνδεθοῦμε μ' αὐτές καί νά ὑπάρξουμε στήν πολιτική σκηνή, φέρνοντας στήν ἐπιφάνεια αὐτές ἀκριβῶς τίς διεργασίες· νά ἐκπροσωπήσουμε τή δική τους δυναμική καί νά ἀνατρέψουμε τούς κανόνες τοῦ παιχνιδιοῦ. Μ' ἄλλα λόγια, νά κάνουμε ἐπί τέλους Πολιτική κι ὄχι γκρουπουσκουλιάρικα καμώματα ἤ καντρίλιες ἀριστεροῦ πολιτικαντισμοῦ. ■